

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

Historiae Ecclesiasticae Pars Secvnda, Qva Continentvr Socratis Scolastici
Constantinopolitani lib. 7. Theodoriti Cyrensis episcopi lib. 5

Christopherson, John

[Köln], 1569

De Arij contra Alexandrum Episcopum contentione, & quòd ex ea
Ecclesiae dißentio nata sit, quodque Alexander Alexandriae Episcopus
Arium cum suis, presbyterij gradu abdicauerit. Cap. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12704

simulatae inter ipsos amicitiae vinculo, capitali odio inter se dissiderunt. Non longo tempore post, bellum mutuo inter ipsos concitatur: atque multis praeliis terra marique commisis, tandem apud Chrysopolim urbem Bithyniae (id est uale Chalcedonis) Licinnius deuictus, Costantino se dedit. Eum igitur uiuum capit, tractat humanitus, tantumque abest, ut illum trucidaret, ut etiam iuberet urbem incolere Thessalonicam, seque ibi quiete & tranquille gerere. Qui quanquam ad aliquod temporis spatium conuiescit, tamen non multo post Barbaris quibusdam hominibus coactis, inflictam sibi cladem, iterata pugna, sarcire contendit. Constantinus ubi illud intellexit, eum occidi iubet. Cuius mandato homo est medio tollitur. Itaque rerum potitus Constantinus, Imperatorque & rex declaratus, ad religionem Christianam deinceps amplificandam, omnem curam & studium contulit. Neque illud uno modo laborauit, sed varia ac multiplici ratione praestare: Cuius opera, rebus Christianorum tranquilla pax allata est. Verum pacem illam bellum inter ipsos Christianos susceptum, extemplo subsequitur. At quale illud fuerit, undeque ortum, pro viribus deinceps explicabo.

De Arii contra Alexandrum Episcopum contentione, & quod ex ea Ecclesiae dissentio nata sit, quodque Alexander Alexandria Episcopus Arium cum suis, presbyterij gradu abdicauerit.
CAP. III.

Alexandriae, post Petrum illius ecclesiae Episcopum, qui Diocletiano regnante, martyrio occubuerat, Achyllas capessit episcopatum. Quo mortuo, Alexander tempore pacis supra commemoratae, episcopus delectus est: qui animo securo & tranquillo vitam degens, ecclesiam in unum conuocat. Et quodam tempore praesentibus presbyteris, qui sub ipso erant, reliquoque clero, curiosius aliquanto disserit & subtilius de sancta Trinitate, unitateque in Trinitate esse diuinitus philosophatur. Arius autem unus ex presbyterorum numero, qui erant sub Alexandro in eo gradu locati, vir dialecticarum argutiarum minime

SOCRATIS HISTORIAE

ignarus, quoniam episcopum suspicabatur errorem Sabel-
lij Afri voluisse de integro in ecclesiam introducere, con-
tentionis studio incensus, ad opinionem, quæ Afri opinio-
ni penitus erat contraria, deflectit: acerbe aspereque, ut vi-
debatur, illis quæ ab Episcopo dicta erant, occurrit: affir-
matque; si pater genuit filium, eum, qui genitus erat, suæ essen-
tiæ habuisse principium: indeque perspicuum esse, tempus
fuisse, quando non erat filius: necessarioque sequi eum ex ni-
hilo essentiam habuisse. Cum ista noua quadam & inau-
dita ratione conclusisset, complures ad quærendum de eis-
dem incitauit: & ex scintilla perexigua ingens flamma in-
censa est. Nam pestifera ista Labes ab Ecclesia Alexan-
drina exorsa, per vniuersam Aegyptum, Lybiam, & superio-
rem Thebaidem peruasit: quinetiam per reliquas prouin-
cias, & ciuitates est passim peruagata. Et quanquam mul-
ti alii peruersa Arii opinione & errore implicati teneban-
tur, Eusebius tamen (non Cæsariensis ille, sed alter, qui
antea fuerat ecclesiæ Berytensis episcopus, Id temporis au-
tem ad episcopatum Nicomediæ, vrbis Bithyniæ callide
arrepserat) illi cum primis mordicus adhæsit. Quæ cum
accepisset Alexander, resque gestas oculis cerneret, iracun-
dia cœpit exardescere: ac concilio multorum episcoporum
conuocato, Arium, & eius opinionis fautores, presbyterij
gradu abdicat: qua de re ad episcopos cuiusque ciuitatis
scripsit ad hunc modum.

Epistola Alexandri, Episcopi Alexandria.

*Charissimis honoratissimisque fratribus, qui vbi que
gentium sunt nobiscum in Ecclesiæ mi-
nisterio coniuncti, S.*

Cum in sacris literis sit vnum corpus Ecclesiæ catho-
licæ, nobis traditum, & præceptum, ut concordie ac pa-
cis vinculum firmum teneamus, consentaneum est, uti per
literas colloquamur inter nos, alii que alios mutuo de re-
bus, quæ apud singulos geruntur, certiores faciamus, quo
sive vnum ex membris patitur, sive lætatur, nos inter nos
vel patiamur vna, vel vna lætemur. In nostra quidem
pro-

, prouincia prodierunt iam viri , qui leges rescindunt ,
 , Christum ipsum impugnant , animos hominum ad defe-
 , ctionem (quæ quidem prænuntia & quasi præcursor An-
 , tichristi non sine causa & existimari , & appellari possit)
 , docere nituntur . Ac mihi certe in animo erat de illo
 , facinore penitus reticuisse , vt eius labes , si quo modo
 , fieri potuisset , inter illos solum , qui ab Ecclesia descii-
 , uerant , deleri quiuisset , ne in alia loca euagata , simpli-
 , cium quorundam oues suis sordibus inficeret . Verum
 , quoniam Eusebius , qui nunc Nicomediæ Episcopus est ,
 , quique totum Ecclesiæ statum in sua manu positum ar-
 , bitratur , cum à nemine quod ecclesiam Beryti deserue-
 , rit , quodque oculos cupiditatis atque ambitionis suæ ad
 , episcopatum Ecclesiæ Nicomedensis obtinendum adie-
 , cerit , in se animaduersum esse videat , istorum etiam , qui
 , ab Ecclesia defecerunt , patrocinium suscipit , & ad om-
 , nes , qui sunt vbique gentium , Literas scribere conatur ,
 , eosque in eisdem commendat plurimum , quo imperi-
 , tos quosdam in grauissimam hæresin , Christoque pe-
 , nitus aduersariam rapiat , necesse habeo , idque senten-
 , tia quadam , quæ in lege scripta est , inductus , silen-
 , tium rumpere , remque vobis omnibus indicare , quo
 , non modo eos , qui defecerunt à Christo , execrabi-
 , liaque verba , quæ illorum hæresis vsurpat , cognosca-
 , tis , verum etiam , si forte Eusebius literas scripserit , ad
 , eas animos minime attendatis . Nam inueteratam suam
 , malevolentiam silentio ad tempus obrutam , iam per i-
 , stos renouare studet : & licet simulatione quadam præ-
 , se ferat eorum causa literas scribere , re tamen ipsa de-
 , clarat perspicue , se in rem suam serio istud ipsum a-
 , gere . Qui autem defecerunt ab Ecclesia , sunt , Arius ,
 , Achilles , AEithales , Carpones , Arius alter , Sarmat-
 , es , Euzoius , Lucius , Iulianus , Menas , Helladius ,
 , Gaius , Secundus item , & Theonas , qui dicti sunt o-
 , lim episcopi . Quænam verò isti contra scripturas ex-
 , cogitarint , temereque effutiuerint , Sic accipitote :
 , Deum non semper patrem fuisse , sed tempus aliquan-
 , do extitisse , cum Deus non esset pater : non ab æter-
 , no Dei verbum fuisse , sed ex nihilo ortum esse .

SOCRATIS HISTORIAE

Nam Deum, qui est, eum, cum nō erat, ex eo, quod non est, procreasse: & propterea tempus fuisse aliquando, cum non esset. Creatum enim & factum esse filium: neque essentia patri similem, neque natura verum patris sermonem, neque veram eius sapientiam esse, sed per abusionem verbum & sapientiam dici. Ipsum factum esse proprio Dei verbo, & sapientia, quæ in Deo est, per quam cum cætera omnia, tum illum ipsum fecit Deus. Et ob eam causam natura sua posse conuerti, & mutari, sicut animantia omnia ratione vtentia: Verbum esse peregrinum, alienum & seiunctum à sapientia Dei. Patrem à filio minime explicari posse. Nam filium neque patrem plene & accurate cognoscere, neque exquirere cernere posse. Etenim suam ipsius essentiam, Vt est, filium non percipere: quippe filium nostra causa factum esse, vt Deus per ipsum, tanquam per instrumentum nos crearet: neque extitisse aliquando, nisi Deus nos creare in animum induxisset. Quæsitum est igitur ab illis, vtrum Dei sermo posset mutari, quemadmodum diabolus mutatus est: eos nō esse veritos respondere: certe potest. Cum enim & gigni & mutari possit, eius naturam posse mutari. Ario igitur & eius fautoribus, qui ista assentunt, & de eisdem tam impudenti ore loquuntur, vna cum illis, qui eius opinioni assentiuntur, Nos cum aliis fere centum Aegypti, & Lybiæ episcopis in vnū conuenientes, anathema denuntiauimus. Cæterum Eusebius, eos ad se admittit, operamq; sedulo dat, vt mendacium cum veritate, & cum pietate impietatem commisceat. Verum ad hoc præstandum non satis habet viriū. Nam vincit veritas, & nulla est societas luci cum tenebris, nulla consensio Christo cum Belial. Quis enim vnquam talia audiuit? aut quis est, qui si iam audiret, non ea tanquam insolita & peregrina obstupesceret, auresq; obtureret, ne eiusmodi verborum sordes in audiendi sensum ilaberentur? Aut quis est, qui, cum Ioannem audiat dicentem: IN PRINCIPIO ERAT VERBUM, Non istos condemnauerit dicentes: Erat tempus aliquando, cū non esset? Aut quis est, qui cum audiat in Euangelio: Vnigenitus filius, & per ipsum facta sunt omnia, non istos odio habuerit, asfirmantes filium vnā esse ex creaturis? Aut qui poterit ipse esse similis illarū rerum, quæ per ipsum factæ

Cap. 7.

factæ sunt? Aut quemadmodum vnigenitus, Si (vt illorū fert opinio) cum aliis rebus vniuersis numeretur? Aut quomodo ex nihilo factus est, cum pater dicat: Eructauit cor meum verbum bonum: & ex vtero ante Luciferum genui te? Aut qua ratione essentia patri dispar ac dissimilis, cum sit perfecta imago & splendor patris, cumq; ipse dicat: Qui vidit me, vidit & patrem? Aut quo pacto, si verbum & sapientia sit Dei filius, erat tempus aliquando, cum non esset? Nam perinde est, ac si diceret, Deum aliquando & sermone, & sapientia caruisse. Aut quo pacto conuerti mutariue potest, cum ita loquatur ipse de se: Ego in patre, & pater in me est: & ego & pater vnum sumus: & per prophetam etiā: Videte me, quod ego sum Deus, & non mutor? Et quamquam hoc dictum ad ipsum patrem referri potest, tamē aptius & magis proprie de filio verbo iam dicitur, quod, cum sit homo factus, non mutatus est, sed vt Apostolus ait: Iesus Christus heri & hodie idem ipse, & in secula. Quid igitur illos in hanc perduxit sententiam, eum scilicet propter nos factum esse, Cum tamen Paulus scribat: Propter quem omnia, & per quem omnia? Quod autem falso calumniati sunt, filium non plene & perfecte patrem nouisse, nemini mirum videri debet. Nam cum semel statuissent, contra Christum bellum gerere, reiecerunt penitus voces ipsius Domini dicentis: Sicut cognoscit me pater, & ego cognosco patrem. Quod si ex parte pater cognoscit filium, perspicuum est filium etiam ex parte patrem cognoscere. Verum si hoc dictu nefas est, & pater plene filium cognoscit, constat, quod sicut pater cognoscit suum ipsius verbum, sic & verbū suū ipsius patrem cognoscit, cuius est verbum. Cæterum quamquam ista recensendo, atq; adeo sacras & diuinas scripturas aperte explanando, eos sepe numero conuicimus: Tamen illi rursus, velut Chameleontes, sese mutabant, dictumque illud Sapientis in sua ipsorum capita torquere magnopere contendebant, videlicet impium, cum in profundum malorum venerit, cōtemnere. Ac tamen complures certe hæreses ante illorum ætatem exortæ erant, quæ quidem extramodum audacia euagatæ, ad extremam dementiam sunt tandem prolapsæ, Isti tamen, qui omni suo sermone verbi diuinitatem tollere nituntur, vtpote ad Antichristi tempora

Psal. 44.

Psal. 109.

Ioan. 14.

Ioan. 14.

Ioan. 10

Malach. 3

Heb. 13.

1. Cor. 8.

Ioan. 10

Prou. 18.

SOCRATIS HISTORIAE

propius accedentes, illas hæreses præ suorum errorum impietate iustas esse quodammodo declarant. Quapropter illis ecclesia interdictum est: atque adeo anathema denuntiatur. Et quamquam de eorum exitio permagnum animis dolorem capimus, & maxime, quod ecclesiæ instituta aliquando agnouerant, iamque ab illis exciderunt, de illis tamen non magnopere miramur. Idem namque non Hymenæo solum & Philetæ contigerat, sed Iudææ etiam ante illos, qui Seruatoris discipulus fuit, postea autem proditor & desertor illius factus. Atque istarum rerum neutiquam ignari extitimus. Dominus enim prædixerat, Videte ne quis vos seducat. Nam multi venient in nomine meo, dicentes: Ego sum: & tempus appropinquauit, & multos seducent, ne eatis post illos. Paulus etiam cum ista à Seruatore didicisset, scripsit, quod nouissimis temporibus quidam deficerent à fide sana, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum veritatem auersantium. Iam vero, cum & Seruator noster Iesus Christus hoc præceperit, & per Apostolum de eiusmodi hominibus significarit, nos certe, quoniam illorum impietatem nostris ipsorum auribus accepimus, non sine causa eius generis hominibus, sicut ante diximus, Anathema denunciauimus, eosque ab ecclesia catholica, fideque alienos palam declatauimus: vestramque pietatem fecimus certiolem, charissimi & honoratissimi fratres, qui estis nobiscum in ecclesiæ ministerio coniuncti, ut si forte quidam ex illis temeritate impulsus, ad vos venire non vereantur, ne eos admittatis, neue Eusebio, vel alteri cuiquam, qui eorum causa ad vos scribat, omnino attendatis. Nam par est, ut nos, qui sumus Christiani, omnes, qui contra Christum loquantur, animoque sint ab eo abalienato, tanquam Dei hostes, & corruptores animorum deuitemus, Neque id genus hominibus, sicut præcepit beatus Ioannes, vel Aue dicamus, ne quando illorum peccatis communicemus. Salutate qui apud vos sunt, fratres: qui mecum sunt, vos itidem salutant. Cum Alexander literas eiusmodi ad episcopos passim in singulis ciuitatibus scripsisset, latius propterea serpebat malum, quod hi, qui erant de illis literis certiores facti, contentione, & discordiæ incendiis inter ipsos conflagrare cœperunt.

Nam

Mat. 24.

1. Tim. 4

Ioan. 1.

Nam alij literis suffragari, iisdemque subscribere, alij penitus aduersari. Maximè vero omnium Eusebius Nicomedensis episcopus ad dissensionem incitari, quod Alexander eius nomen suis literis grauius perstrinxerat.

Atque id temporis Eusebius plurimum poterat, quod tunc Nicomediæ (vbi Diocletianus paulo ante palatium ædificauerat) Imperator versabatur. Ob quam causam multi episcopi Eusebij paruere sententiæ: Is autem tamen ad Alexandrum literas scribere non destitit, vt controuersiam inter ipsos ortam missam faceret, Ariumque cum suis in ecclesiam reciperet, alios tamen, qui alias quasque ciuitates incolebant, cohortatus est, vt Alexandri voluntati prorsus refragarentur. Vnde tumultus ingens nusquam non concitatus est. Nam videre licebat, non modo ecclesiarum præsides maledicis, & contumeliosis verbis, alium ab alio vexatos: verum etiam populi multitudinem in duas partes diremptam. quarum altera in horum, altera in illorum sententiam inclinauit. Itaque res est eo sceleris & turpitudinis prolapsa, vt Christiana religio palam in ipsis theatris omnium irrisione luderetur. Ab his vero qui Alexandria habitabant, de summis religionis nostræ dogmatis iuueniliter, & non absque petulantia certatum est: ab eisdem ad reliquos cuiusque prouinciæ episcopos missa legatio. Isti in alterutram partem diuisi, non dissimilem contentionem excitarunt. Commiscebantur item Arianis Meletiani: qui non multo ante fuerant ab ecclesia segregati. Sed cuius generis fuerint isti, dicendum arbitror. Meletius ciuitatis cuiusdam in Aegypto episcopus à Petro Alexandria episcopo (qui regnate Diocletiano, mortè obierat martyrio) cū multis alijs de causis, tū maxime, quod tēpore persecutionis fidē inficiatus, idolis immolauerat, munere episcopatus abdicatus est. Qui cum esset abdicatus, compluresque haberet, qui erant ipsius dicto audientes, illis qui ab illo vsque tempore ad hodiernum diem in Aegypto Meletiani vocantur, ducem hæresis se præbuit: & cum nullam iustam excusationem causamue afferre posset, cur se ab ecclesia separasset, verbo tantummodo affirmauit, sibi esse factam iniuriam: Petrumque maledictis figere, conuitiisque lacerare cepit.

Verum

Verum ut primum Petrus per martyrium, persecutione sa-
 uiente, mortem oppetiuerat, probra sua & contumelias in
 Achillam, qui Petro in illo episcopatu succedebat, transtu-
 lit: ac postea denuo in Alexandrum, qui mortuo Achilla,
 eum dignitatis gradum adeptus est. Ac dum hi in hoc dif-
 fidio, & dissensione versabantur, Interea quaestio de Ario
 habetur: Meletius cum suis Ario subsidio fuit, cumque il-
 lo vna contra Episcopum conspirauit. Caeterum quibus
 Arii opinio absurda videbatur, hi iudicium Alexandri de
 Ario datum approbarunt, rectamque & aequam senten-
 tiam contra eos, qui sic sentiebant, esse pronuntiatam exi-
 stimarunt. At Eusebius Nicomedensis, & quotquot Arii
 opinionem amplexabantur, scripserunt ad Alexandrum, ut
 abdicationem, quae erat antegressa, abrogaret, eosque qui-
 bus erat communione fidelium interdictum, in ecclesiam
 denuo admitteret, Ipsos namque nullam peruersam ma-
 lamve opinionem tenere. Sic igitur cum literae aduersariae
 ad Alexandrum Alexandriae Episcopum missae essent, vtri-
 usque partis literae in vnum collectae sunt. Nam Arius, eas
 quae pro se faciebant, Alexander autem contrarias simul
 congescit. Ex quibus Arianorum, Eunomianorum & Ma-
 cedonianorum sectae, quae hoc tempore vigere videntur, an-
 sam ad suam doctrinam tuendam arripiunt. Etenim singuli
 propriae ac suae sectae epistolas, testium loco usurpant.

*Quod Imperator Constantinus propter Ecclesia-
 rum perturbationem sollicitus, Osum Hispani-
 um Alexandriam miserit, Episcopum &
 Arium ad concordiam inuitans.*

CAP. IIIII.

DE his rebus cum certior factus esset Imperator, incre-
 dibilem animo hausit dolorem, perturbationemque
 illam, suam ipsius calamitatem esse censuit. Exem-
 plo igitur illud discordiae incendium, quo inter ipsos ex-
 ardescebant, restinguere serio aggreditur: Literasque per
 virum spectatum & fidelem Osum nomine, Episcopum
 Cordubae, quae est ciuitas Hispaniae (Hunc enim Impera-
 tor sin-